

Мерзляк А.В.

доктор наук з державного управління, професор,
директор Інституту управління Класичного приватного університету

Мордвінов О.Г.

доктор наук з державного управління, професор,
завідувач кафедри публічного управління та землеустрою
Класичного приватного університету

ФОРМУВАННЯ ПОЛІТИКО-УПРАВЛІНСЬКОЮ ЕЛІТОЮ СТРАТЕГІЇ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Суспільний розвиток – це процес запланованих соціальних змін, покликаних сприяти добробуту населення в цілому, в поєднанні з динамічним процесом розвитку держави. Концепція суспільного розвитку включає розвиток держави, але відрізняється від неї в тому сенсі, що акцентує увагу на розвитку суспільства в його економічних, політичних, соціальних і культурних аспектах. Суспільний розвиток – це заплановані комплексні соціальні зміни, які спрямовані на покращення загального добробуту людей. Вирішення основних соціальних проблем вимагає зусиль національних і міжнародних урядових структур, інститутів суспільства та всіх його громадян. Соціальний розвиток – це всеосяжна концепція, яка передбачає серйозні структурні зміни – політичні, економічні та культурні, які впроваджуються політико-управлінською елітою як частина цілеспрямованих дій для трансформації держави, суспільства. Розвиток слід сприймати як багатовимірний процес, що включає реорганізацію та переорієнтацію всієї державної системи, що передбачає радикальні зміни в інституційних, соціальних та адміністративних структурах, а також у цінностях громадян і навіть звичаях та переконаннях.

Суспільний розвиток можливий лише за умови здійснення політико-управлінською елітою організованих зусиль для його покращення. Практичні стратегії суспільного розвитку базуються на нормативних теоріях, які відображають цінності, переконання та ідеології. Суспільний розвиток заохочує до ширшого універсального контексту дій, які сприяють добробуту всіх. Метою суспільного розвитку є сприяння соціальному добробуту.

Формування стратегії суспільного розвитку політико-управлінською елітою має бути реалізовано, виходячи з таких напрямків: стратегічне планування; посилення стратегічної координації у розвитку електронного урядування; автоматизацію державної служби та управління людськими ресурсами, процесами, системами на основі сучасних технологій для забезпечення підвищення ефективності та прозорості державної служби; модернізацію системи підвищення професійного розвитку державних службовців, забезпечення державним службовцям належного робочого середовища, включаючи конкурентну та прозору систему оплати праці; формування організаційної культури орієнтованої на інноваційний результат; забезпечення чіткого розподілу обов'язків, функцій та завдань між міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади; удосконалення структури центральних органів виконавчої влади для забезпечення ефективного виконання їх функцій, покращення адміністративного моніторингу за результатами та оцінками.

Ключові слова: еліта, політико-управлінська еліта, стратегія, розвиток, соціальний розвиток, роль політико-управлінської еліти, суспільний розвиток, держава, суспільство.

Постановка проблеми. Українська держава сьогодні знаходиться в бінарному колапсі. З одного боку, система публічного управління є неефективною, оскільки не відповідає потребами суспільства, з іншого – існує колосальне відставання від сучасних трендів розвитку світової спільноти. Це пов'язано з низькими темпами суспільного розвитку та низькою якістю вітчизня-

ної політико-управлінської еліти на фоні світової кризи та ковідної ситуації.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам еліт присвятили свої роботи багато видатних учених всіх епох. Цей напрям досліджень активно розвивається і в Україні. Зокрема, цікаві роботи з даної тематики опублікували такі дослідники, як А. Колпаков, В. Ребало, М. Пірен, В. Тертичка, С. Телешун та інші.

Питання суспільного розвитку ґрунтовно досліджували Р. Баркер, Дж. Мідглі, Б. Мохан, Д. Пайва, Р. Панді, С. Патак, М. Павар, Р. Реснік, М. Тодаро, Д. Влоскі та інші науковці.

Мета статті. Протягом останніх п'ятдесяти років концепція суспільного розвитку формувалась як особлива галузь практики та академічних досліджень, але їй досі бракує чіткого розуміння ролі політико-управлінської еліти в обґрунтуванні стратегії суспільного розвитку. Вирішенню цієї проблеми і присвячена дана стаття.

Виклад основного матеріалу. Концепція соціального розвитку використовується для представлення різних проблем. Хоча суспільний розвиток спочатку формувався через проекти місцевих громад, тепер він характеризує практику на регіональному та національному рівнях, а його підхід також був прийнятий міжнародними організаціями. Вчені, що працюють у різних наукових галузях, застосовують цей термін по-різному. Власне, концепція соціального розвитку активно досліджується вченими в галузі соціології, соціальної роботи та соціальної політики [4]. Концепція суспільного розвитку традиційно асоціювалася з розвитком публічного управління, але останнім часом вона еволюціонувала, щоб охопити як соціальний розвиток, так і розвиток публічного управління. Таким чином, суспільний розвиток – це не тільки розвиток системи публічного управління, але й економічний, політичний, соціальний, культурний розвиток суспільства [3]. Суспільний розвиток стимулює сталий розвиток системи публічного управління, сприяючи ефективності її, при цьому головною рушійною силою виступає політико-управлінська еліта. Суспільний розвиток зосереджується на прогресивних змінах у використанні соціальних ресурсів для підвищення індивідуального задоволення та добробуту. Соціальні зміни є внутрішньою характеристикою розвитку. Однак, соціальні зміни також викликають нові соціальні проблеми. Було помічено, що наразі психічне здоров'я є важливою проблемою поряд з продовольчою безпекою в розвинених країнах. Концепція суспільного розвитку забезпечує корисну основу для критичного розуміння соціальних проблем і управління ними політико-управлінською елітою. У зв'язку з цим Міжнародний консорціум суспільного розвитку є організацією, яка займається реагуванням на нагальні людські проблеми з міжнародної точки зору. Він використовує підхід до суспільного розвитку для розширення потенціалу окремих осіб та спільнот (політико-управлінської еліти); сприяння миру у

всьому світі та соціальної справедливості; покращення доступу до належної медичної допомоги та освіти; подолання дискримінації жінок і меншин; створення стійких доходів економічних структур.

Концепція суспільного розвитку є широкою, гнучкою та всеохоплюючою, що залежить від наших власних дисциплінарних традицій, орієнтацій та мислення [9]. Два поняття «суспільний розвиток» і «розвиток» слід глибоко вивчити, щоб дати визначення терміну «суспільний розвиток». Суспільний означає належність, взаємність, групове життя та діяльність задля покращення умов існування суспільства шляхом вирішення проблем. Термін «суспільний» використовується для опису людських взаємодій і складних явищ, які виникають у результаті специфічних взаємодій у великих групах, асоціаціях, включаючи сім'ю, формальні організації, громади і навіть суспільства, які також породжують соціальні мережі, цінності, культури та інституції [4]. Інший термін – «розвиток» означає дію чи процес; акт вдосконалення шляхом розширення, а також процес, у якому щось поступово переходить на іншу стадію, особливо на більш просунуту або зрілу стадію. «Розвиток» – це процес змін, зростання, прогрес чи еволюція. «Суспільний розвиток» означає колективний розвиток, розвиток як суб'єкта змін (політико-управлінської еліти), так і об'єкта змін (суспільства, системи публічного управління); означає зростання, просування, дозрівання крок за кроком або етап за етапом всебічно охоплюючи всі аспекти та виміри держави та суспільства [9].

Визначень «суспільного розвитку» в науковій літературі існує багато і вони різноманітні. Павар М. у своїй книзі «Практика суспільного та громадського розвитку» [9] об'єднав їх у три групи:

- 1) визначення, які фокусуються на плануванні, системному мисленні та державному розвитку;
- 2) визначення, які базуються на структурних змінах;
- 3) визначення, які спрямовані на реалізацію людського потенціалу, потреб та якості життя.

До елементів стратегії суспільного розвитку, які мають бути сформовані політико-управлінською елітою можна віднести:

- 1) стратегічне планування, яке передбачає визначення, розробку та ухвалення системи документів державного стратегічного планування;
- 2) посилення стратегічної координації розвитку електронного урядування, у тому числі й шляхом запровадження електронної системи моніторингу реалізації стратегічних планів суспільного розвитку;

3) удосконалення управління людськими ресурсами на основі сучасних технологій, у тому числі й з метою забезпечення підвищення ефективності та прозорості публічної служби;

4) приведення системи відбору на посади державної служби та порядку її проходження у відповідність з європейськими стандартами та кращими світовими практиками шляхом удосконалення нормативно-правової бази, зокрема шляхом розробки та внесення в установленому порядку на розгляд Кабінету Міністрів України проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про державну службу» щодо вдосконалення порядку вступу, проходження та припинення державної служби;

5) модернізація системи підвищення професійного розвитку публічних службовців, що має включати розробку та затвердження методики оцінки потреб у професійній освіті публічних службовців на основі їх кваліфікаційного оцінювання;

6) забезпечення публічним службовцям належного робочого середовища, включаючи конкурентну та прозору систему оплати праці, а також доступність для громадськості загальних даних щодо заробітної плати публічних службовців у розрізі посад;

7) формування організаційної культури публічних службовців, орієнтованої на компетентність, інноваційність, результативність, відповідальне ставлення до виконання посадових обов'язків;

8) оптимізація структури центральних органів виконавчої влади та забезпечення чіткого розподілу обов'язків, функцій та завдань між ними;

9) удосконалення адміністративного та громадського моніторингу за результатами виконання стратегічних завдань.

Висновки і пропозиції. Суспільний розвиток – це процес запланованих соціальних змін, покликаних сприяти добробуту населення в цілому в поєднанні з динамічним процесом розвитку держави. Концепція суспільного розвитку включає як розвиток держави, так і розвиток суспільства в його економічних, політичних, соціальних і культурних аспектах. Вирішення основних соціаль-

них проблем вимагає зусиль національних урядів і міжнародних структур, інститутів суспільства та всіх його громадян. Соціальний розвиток – це всеосяжна концепція, яка передбачає серйозні структурні зміни – політичні, економічні та культурні, які впроваджуються політико-управлінською елітою як частина цілеспрямованих дій для трансформації держави та суспільства. Розвиток слід сприймати як багатовимірний процес, що включає реорганізацію та переорієнтацію всієї державної системи, що передбачає радикальні зміни в інституційних, соціальних та адміністративних структурах, а також у цінностях громадян і навіть звичаях та переконаннях.

Суспільний розвиток можливий лише за умови здійснення політико-управлінською елітою організованих зусиль для покращення суспільного життя. Практичні стратегії суспільного розвитку базуються на нормативних теоріях, які відображають цінності, переконання та ідеології. Суспільний розвиток заохочує до більш широкого універсального контексту дій, які сприяють добробуту всіх. Метою суспільного розвитку є сприяння соціальному добробуту.

Формування стратегії суспільного розвитку політико-управлінською елітою має бути реалізовано, виходячи з наступних напрямків: стратегічне планування; посилення стратегічної координації розвитку електронного урядування; удосконалення управління людськими ресурсами на основі сучасних технологій, у тому числі й для забезпечення підвищення ефективності та прозорості публічної служби; модернізація системи підвищення професійного розвитку публічних службовців, забезпечення їм належного робочого середовища, включаючи конкурентну та прозору систему оплати праці; формування організаційної культури, орієнтованої на інноваційний результат; забезпечення чіткого розподілу обов'язків, функцій та завдань між міністерствами та іншими центральними органами виконавчої влади; удосконалення структури центральних органів виконавчої влади для забезпечення ефективного виконання ними функцій; покращення адміністративного моніторингу за результатами діяльності.

Список літератури:

1. Сучасна управлінська еліта в Україні: якісні характеристики, шляхи та методи підготовки : монографія / В. А. Ребкало, М. І. Пірен, В. В. Тертичка. К. Вид-во НАДУ, 2003.
2. Телешун С. Политическая элита в Украине. Новая система власти / С. Телешун, А. Колпаков. – Режим доступа : <http://rus.for-ua.com/analit/2002/07/18/132522.html>
3. Barker, R. L. The Social Work Dictionary (4th ed.), 1999 Washington, DC: National Association of Social Workers.

4. Midgley, J. *Social Development: Theory & Practice*. London: SAGE Publicaiton Ltd. 2014.
5. Mohan, B. *Toward a New Social Development*. 2010.
6. Paiva, J. F. X. *The Dynamics of Social Development and Social Work*. In D. S. Saundes (ed.), *The Development Perspective in Social Work 1982*. (p. 1- 11). Manoa, Hawaii: University of Hawaii Press.
7. Pandey, R. *Strategies for Social Development: An International Approache*. In J. Jones and R. Pandey (eds), *Social Development: Conceptual, Methodological and Policy 1981 Issues* (pp. 33-49). New York: St. Martin's Press.
8. Pathak, S. *Social Development*. In *Encyclopedia of Social Work in India, 1987*. vol. 3, 33-63s.
9. Pawar, M. *Social and community development practice, 2014* New Delhi, India: SAGE Publications India Pvt Ltd.
10. Resnick, R.P. *Social Work Education in Allendes Chile*. *Social Development Issues*, 1977 1(2), 65-76.
11. Todaro, M.P. *Economic Development (6th ed.)* 1997. London: Longman.
12. Vlosky, D. A., Monroe, P. A. *A study of participatory development in a community project in Honduras*, *Social Development*, 2009. Issues, 31(2), P. 70-85.

Merzlyak A.V., Mordvinov O.H. FORMATION OF SOCIAL DEVELOPMENT STRATEGY BY THE POLITICAL AND MANAGEMENT ELITE

Social development is a process of planned social changes designed to promote the well-being of the population as a whole in combination with the dynamic process of state development. « The concept of social development includes the development of the state, but differs from it in the sense that it focuses on the development of society in its economic, political, social and cultural aspects. Social development is a planned comprehensive social change aimed at improving the general well-being of people. Solving major social problems requires the efforts of national and international government agencies, institutions of society and all its citizens. Social development is a comprehensive concept that provides for serious structural changes – political, economic and cultural, which are implemented by the political and managerial elite as part of targeted actions for the transformation of the state and society. Development should be seen as a multidimensional process involving the reorganization and reorientation of the entire state system, involving radical changes in institutional, social and administrative structures, as well as in the values of citizens and even customs and beliefs.

Social development is possible only if the political and managerial elite makes organized efforts to improve social development. Practical strategies of social development are based on normative theories that reflect broader values, beliefs and ideologies. Social development encourages a broader universal context to faction that promotes the well-being of all. The goal of social development is to promote social welfare.

The formation of the strategy of social development by the political and managerial elite should be implemented based on the following areas: strategic planning, strengthening strategic coordination in the development of e-government, means ensuring the concentration of e-government competencies; automation of the civil service and human resources management processes / systems of human resources management based on modern technologies to increase the efficiency and transparency of the civil service; modernizing the system of professional development of civil servants, providing civil servants with a proper working environment, including a competitive, transparent payment system, forming an organizational culture value-oriented for responsible, innovative results, ensuring a clear division of responsibilities, functions and tasks between ministries and other central executive bodies authorities, improving the structure of central executive bodies to ensure the effective performance of their functions, improving administrative monitoring of results and assessments.

Key words: *elite, political and managerial elite, strategy, development, social development, role of political and managerial elite, social development, state, society.*